

Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych

Biuro Dyrektora Generalnego UdSKiOR

Zbiorcza informacja o petycjach rozpatrzonych w 2019 r.

W 2019 r. do Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wpłynęło 14 petycji, spośród których 12 zostało rozpatrzonych bezpośrednio przez Urząd, a 2 zostały pozostawione bez rozpatrzenia.

Petycje dotyczyły następującej problematyki:

- petycja z dnia 21 stycznia 2019 r. – rozszerzenia zakresu świadczeń dla byłych działaczy opozycji antykomunistycznej o dostęp do służby zdrowia dla osób, które nie posiadają ubezpieczenia społecznego (ubezpieczenia zdrowotnego) – rozpatrzono pozytywnie pismem z dnia 23 kwietnia 2019 r. informującym o zasadności wprowadzenia postulowanego rozwiązania (w obowiązującym stanie prawnym możliwe jest zgłoszenie do ubezpieczenia zdrowotnego nieubezpieczonego kombatanta i opłacenie za niego składki zdrowotnej przez Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych). Poinformowano przy tym, że Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych wystąpi niezwłocznie do Ministra Zdrowia, w którego właściwości pozostaje przedmiotowa kwestia, o wprowadzenie do systemu obowiązującego prawa postulowanego rozwiązania;
- petycja z dnia 25 stycznia 2019 r. – przyznania kombatantom uprawnień do bezpłatnego zaopatrzenia w leki – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 2 kwietnia 2019 r. informując, że Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nie posiada inicjatywy ustawodawczej. Poinformowano jednocześnie, że obowiązujące przepisy prawa przewidują dla osób, które ukończyły 75-ty rok życia uprawnienie do bezpłatnego zaopatrzenia w leki, środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego i wyroby medyczne ujęte w przepisach wydanych na podstawie art. 37 ust. 1 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o refundacji leków, środków spożywczych specjalnego przeznaczenia żywieniowego oraz wyrobów medycznych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1844, z późn. zm.). Poinformowano również, że w chwili obecnej uprawnienie do bezpłatnego zaopatrzenia w leki o kategorii

dostępności „Rp” lub „Rpz” i środki spożywcze specjalnego przeznaczenia żywieniowego objęte decyzją o refundacji przysługuje wyłącznie wybranym kategoriom osób, w tym części przedstawicieli środowiska kombatanckiego, to jest inwalidom wojennym i pozostałym po nich wdowom;

- petycja z dnia 28 stycznia 2019 r. – podjęcia działań w sprawie „zdjęcia z żołnierzy Armii Krajowej miana »zapluty karzeł reakcji«” – pozostawiono bez rozpatrzenia i poinformowano pismem z dnia 29 kwietnia 2019 r. wnoszącego petycję o braku możliwości realizacji petycji z uwagi na fakt, że obecnie nikt, w tym również władze publiczne, nie wygasa pod adresem żołnierzy Armii Krajowej podobnie dyfamujących stwierdzeń;
- petycja z dnia 18 lutego 2019 r. – wniesienia do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, w porozumieniu z Prezydentem Rzeczypospolitej Polskiej, projektu ustawy o zmianie ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego w zakresie przyznania określonych uprawnień Dzieciom Wojny – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 17 maja 2019 r. informując, że Szef Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nie posiada inicjatywy ustawodawczej. Zauważono, że wnoszący petycję definiuje Dzieci Wojny jako „skazane przez okupanta hitlerowskiego i stalinowskiego na esktermiacje i z tego powodu przebywały w obozach koncentracyjnych, na zesłaniu lub były zmuszone do ukrywania się” – w konsekwencji należy stwierdzić, że dzieci przebywające w przeszłości w obozach koncentracyjnych oraz na zesłaniu w Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich są beneficjentami ustawy kombatanckiej i otrzymują wszystkie wskazane w niej świadczenia, natomiast w odniesieniu do dzieci ukrywających się przed represjami obydwu okupantów nie budzi wątpliwości, że fakt ten mógł być dla nich mocno dolegliwy. Nie należy przy tym jednak zapominać, że w latach II wojny światowej zdecydowana

większość polskich obywateli doznała różnego typu szykan, a polski ustawodawca był zmuszony przyznać określone świadczenia tylko niektórym kategoriom osób represjonowanych. Wsparcie to otrzymały zatem wyłącznie ofiary najcięższych represji, przy czym nie była to chęć deprecjonowania represji czy dolegliwości doznanych przez inne osoby, a wyłącznie – ograniczone możliwości budżetu państwa;

- petycja z dnia 28 lutego 2019 r. – zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych w celu uniemożliwienia osobom skazanym za czyny kryminalne uzyskania statusu działacza opozycji lub osoby represjonowanej politycznie – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 28 maja 2019 r., uzależniając dalsze działania od formalnej opinii reprezentantów środowiska dawnych działaczy opozycji – stanowiska działającej przy Sefie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych Rady do Spraw Działaczy Opozycji Antykomunistycznej oraz Osób Represjonowanych z Powodów Politycznych;
- petycja z dnia 11 marca 2019 r. – zwiększenia świadczeń finansowych dla osób deportowanych do pracy przymusowej przez III Rzeszę – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 7 czerwca 2019 r. informując o uchwaleniu w dniu 31 maja 1996 r. ustawy o świadczeniu pieniężnym przysługującym osobom deportowanym do pracy przymusowej oraz osadzonym w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR. Wskazano również na niedawne zmiany w przepisach prawa, które przyznały osobom deportowanym przez III Rzeszę nowe uprawnienia, znane wcześniej wyłącznie osobom deportowanym do ZSRR:
 - prawo do korzystania poza kolejnością ze świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych oraz z usług farmaceutycznych udzielanych w aptekach;

- prawo do korzystania z ambulatoryjnych świadczeń specjalistycznych bez skierowania lekarza ubezpieczenia zdrowotnego,
 - prawo do pierwszeństwa w dostępie do środowiskowej opieki socjalnej, w tym uzyskania miejsca w domu pomocy społecznej,
 - prawo do ubiegania się o przyznanie jednorazowej lub okresowej pomocy pieniężnej udzielanej przez Szefa Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych.
- petycja z dnia 19 kwietnia 2019 r. – świadczeń dla osób, które jako dzieci przeżyły okupację – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 12 lipca 2019 r. informując, że Sejm RP w kadencji IV, V, VI i VII rozpatrywał już projekty ustaw o tzw. małoletnich ofiarach wojny, których beneficjentami miałyby być dzieci świadczące pracę przymusową w okresie II wojny światowej, nie mając ukończonych 18-stu lat i nie będąc do niej deportowanym, jednak żaden z tych projektów nie uzyskał poparcia parlamentarzystów oraz że w obecnej kadencji Senat negatywnie rozpatrzył petycję w analogicznej sprawie. W konsekwencji, wobec – wykazywanej w różnych konstelacjach politycznych – wstrzeźliwości ustawodawcy w tym zakresie, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych nie widzi możliwości powodzenia ewentualnej inicjatywy ustawodawczej w zakresie postulowanym przez wnoszącego petycję;
 - petycja z dnia 17 czerwca 2019 r. – zwiększenia wysokości dodatku pielęgnacyjnego dla inwalidów wojennych II i III grupy – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 16 września 2019 r. informując, że pewne uprzywilejowanie osób zaliczanych do I grupy inwalidztwa, to jest najciężej poszkodowanych inwalidów wojennych, jest wyrazem specjalnej opieki państwa, które najciężej poszkodowanym na zdrowiu inwalidom wojennym przyznaje dodatkowe przywileje. Spełnienie postulatu wnoszącego petycję, skutkujące zrównaniem sytuacji osób zaliczanych do I grupy

inwalidztwa i osób zaliczanych do II i III grupy inwalidztwa, byłoby nieuzasadnione;

- petycja z dnia 3 lipca 2019 r. – zmiany ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych politycznie – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 1 października 2019 r. informując, że spełnienie postulatu wnoszącego petycję doprowadziłoby do sytuacji, w której określona grupa osób (byli działacze opozycji antykomunistycznej) nie podlegałaby prawom obowiązujących wszystkich innych obywateli, przy czym wskazano, że postulat szczególnej ochrony tej grupy osób jest już zrealizowany poprzez przyznanie wszystkim obywatelom, w tym tym osobom, licznych gwarancji ich praw obywatelskich i politycznych oraz praw człowieka;
- petycja z dnia 9 sierpnia 2019 r. – przyznania byłym działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych ulgi w wysokości 51% przy przejazdach krajową komunikacją kolejową – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 6 listopada 2019 r. informując o negatywnym stanowisku Rządu do senackiego projektu ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 936) zawierającego przedmiotowe rozwiązanie, który był rozpatrywany w ubiegłej kadencji Sejmu RP, a które to stanowisko dotyczyło braku możliwości oszacowania koniecznych do sfinansowania takiego rozwiązania środków finansowych. Wskazano również, że Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, jako część administracji rządowej, nie może występować z inicjatywami stojącymi w sprzeczności ze stanowiskiem Rządu;
- petycja z dnia 2 września 2019 r. – przyznania byłym działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych prawa do bezpłatnych przejazdów krajową komunikacją kolejową – rozpatrzona negatywnie pismem z dnia

3 grudnia 2019 r. informując, że realizacja postulatu wnoszącego petycję jest niemożliwa z uwagi na fakt, że przyznawałaby byłym działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym z powodów politycznych dalej idące przywileje, niż przywileje przysługujące w tym zakresie kombatantom. Ponadto poinformowano, że postulat przyznania byłym działaczom opozycji antykomunistycznej oraz osobom represjonowanym politycznie zniżki 51% na przejazdy krajową komunikacją kolejową – a więc postulat oszczędniejszy od postulatu wnoszącego petycję – przewidziany w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych oraz niektórych innych ustaw (druk sejmowy nr 936), który był rozpatrywany w ubiegłej kadencji Parlamentu spotkał się z negatywnym stanowiskiem Rządu, dotyczącym braku możliwości oszacowania koniecznych do sfinansowania takiego rozwiązania środków finansowych. Wskazano przy tym, że Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, jako część administracji rządowej, nie może występować z inicjatywami stojącymi w sprzeczności ze stanowiskiem Rządu;

- petycja z dnia 24 października 2019 r. – zainicjowania procesu legislacyjnego mającego na celu uchwalenie ustawy komasującej uprawnienia określonych grup społecznych, wynikających obecnie z różnych ustaw regulujących status kombatantów i ofiar represji politycznych, przy czym skutkiem uchwalenia takiej ustawy miałyby być między innymi wprowadzenie do obrotu prawnego wzoru jednego dokumentu potwierdzającego uprawnienia beneficjentów takiej ustawy – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 23 stycznia 2020 r. informując, że uchwalenie takiej ustawy oraz wprowadzenie jednego dokumentu potwierdzającego uprawnienia w praktyce musiałoby zostać poprzedzone unifikacją uprawnień poszczególnych grup osób, o których mowa w chwili obecnej w przepisach:

- 1) ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego,
- 2) ustawy z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych,
- 3) ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach, zakładach rud uranu i batalionach budowlanych,
- 4) ustawy z dnia 31 maja 1996 r. o osobach deportowanych do pracy przymusowej oraz osadzonych w obozach pracy przez III Rzeszę i ZSRR.

W stanowisku podniesiono, że uchwalenie odrębnych ustaw było uzasadnione przyznaniem różnym grupom osób, do których stosuje się wymienione ustawy, różnych zakresów przywilejów, przy czym wyłącznie część tych zakresów się pokrywa (np. w zakresie uprawnienia do korzystania z opieki zdrowotnej poza kolejnością). Ujednolicenie przywilejów przewidzianych w tych ustawach związane byłoby zaś z rozszerzeniem ich zakresu – w przypadku przywilejów przewidzianych w ustawach, o których mowa w pkt 2-4 – do zakresu przewidzianego dla kombatantów i niektórych osób będących ofiarami represji wojennych, do których stosuje się ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego, co skutkowałoby znacznym zwiększeniem wydatków. To z pewnością spotkałoby się z negatywnym stanowiskiem Ministra Finansów. Przykładem takiej sytuacji był projekt złożony do łaski marszałkowskiej w ubiegłej kadencji Sejmu RP zawarty w druku sejmowym nr 428, który przewidywał uchylenie ustawy z dnia 2 września 1994 r. o świadczeniu pieniężnym i uprawnieniach przysługujących żołnierzom zastępczej służby wojskowej przymusowo zatrudnianym w kopalniach węgla, kamieniołomach,

zakładach rud uranu i batalionach budowlanych i włączenie treści tej ustawy do ustawy z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego. O negatywnym stanowisku Rządu do tego projektu przeważało stanowisko Ministerstwa Finansów, które było przeciwne zwiększeniu wydatków państwa o kwotę zaledwie kilku milionów złotych. W konsekwencji, Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych jest sceptyczny co do unifikacji przywilejów w odniesieniu do czterech wspomnianych wyżej ustaw, w szczególności, że przewidywane koszty takiej unifikacji mogłyby wynieść nawet kilkaset milionów złotych. Ponadto zauważono, że postulowana unifikacja uprawnień nie znajduje uznania w samym środowisku kombatanckim, czego przykładem jest projekt ustawy opracowany w latach 2006-2009 w Urzędzie do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, który w sposób kompleksowy regulował uprawnienia osób objętych obecnie zakresem ustaw, o których mowa w pkt 1-3. Środowisko kombatanckie uznało taką unifikację za nieuzasadnioną, wskazując w szczególności na odmienne warunki podejmowania przez kombatantów i osoby represjonowane działań na rzecz niepodległości Rzeczypospolitej Polskiej i stosowane przy tym środki i metody;

- petycja z dnia 14 listopada 2019 r. – przyznania kombatantom dodatkowego świadczenia w wysokości 1.000,00 zł miesięcznie – rozpatrzono negatywnie pismem z dnia 20 lutego 2020 r. informując o braku inicjatywy ustawodawczej po stronie Urzędu do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych oraz możliwych skutkach finansowych dla budżetu państwa wprowadzenia postulowanego rozwiązania, a także informując o przysługujących kombatantom przywilejach i uprawnieniach, w szczególności o wprowadzonym dla inwalidów wojennych na mocy ustawy z dnia 15 marca 2019 r. o zmianie ustawy o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego

oraz niektórych innych ustaw specjalnym dodatku do rent w wysokości 850,00 zł miesięcznie;

- petycja z dnia 19 grudnia 2019 r. – wyłączenia świadczenia pieniężnego przysługującego działaczowi opozycji antykomunistycznej lub osobie represjonowanej z powodów politycznych spod egzekucji – pozostawiono bez rozpatrzenia i poinformowano w piśmie z dnia 29 czerwca 2020 r. o tym, że nie są obecnie planowane działania legislacyjne zmierzające do zmian w ustawie z dnia 20 marca 2015 r. o działaczach opozycji antykomunistycznej oraz osobach represjonowanych z powodów politycznych. Jednak Urząd do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych współpracuje z posłami, którzy zamierzają znowelizować tę ustawę i przyznać jej beneficjentom dodatkowe świadczenie w postaci specjalnego dodatku do emerytury. W momencie finalizowania prac nad tym projektem, Urząd proponuje posłom, aby wszystkie świadczenia wypłacane na podstawie tej ustawy nie podlegały egzekucjom komorniczym.